

ရိုခိုးတော်မူလေ့ရှိသော
ဘုရားရိုခိုးများ

မှတ်သားပွယ်ရာမာတိကာ

- ၁ ရတနာမြတ်သုံးပါး ဘုရား ရှိခိုး
- ၂ မဟာစည်မြဲကာသ ကန်တော့ခန်း
- ၃ ဘုရားဂူဏ်တော် ငြပါး ရှိခိုးအကျဉ်း
- ၄ ဂူဏ်တော် ငြပါး ဘုရားရှိခိုးအကျယ်
- ၅ တရားဂူဏ်တော် ငြပါးရှိခိုး
- ၆ သံဃာ့ဂူဏ်တော် ငြပါးရှိခိုး
- ၇ ဉာဏ်စဉ် ၁၆ပါး ဘုရားရှိခိုး
- ၈ ပဋိပတ္တိ ပူဇနာကာရဘုရားရှိခိုး
- ၉ သစ္စာအနက် ၁၆ ချက်

ရတနာမြတ်သုံးပါး ဘုရားရှိခိုး

ကျေးဇူးတော်ရှင် မဟာစည်ဆရာတော်ဘုရားကြီးသည် သာသနာ့ရိပ်သာ၌ ဥပုသ်နေ့တိုင်းပင် နံနက် ၈နာရီ ၃၀မိနစ် ၌ ၈-ပါးသီလကို ပေးလေ့ရှိပါသည်။ ဝါတွင်း ဥပုသ်နေ့များ၊ ဝါဆိုလပြည့်၊ သီတင်းကျွတ်လပြည့် ဥပုသ်နေ့များနှင့် သင်္ကြန် အကြိုရက်၊ နှစ်ဆန်းတစ်ရက်အပါအဝင် သင်္ကြန်တွင်းရက်တို့၌ ဖလံယဉ်ဓမ္မာရုံ၌ပင် ၈-ပါးသီလပေးလေ့ရှိပါသည်။ ကျန်သော ဥပုသ်နေ့များ၌မူ မဟာစည်ကျောင်းတော် အောက်ထပ်၌ပင် ၈-ပါး သီလ ပေးလေ့ရှိပါသည်။

ဆရာတော်ဘုရားကြီးသည် အခါကြီး၊ ရက်ကြီး ဥပုသ်နေ့များ၌ နမော တဿ သရဏဂုံနှင့် ၈-ပါးသီလကိုပါ ပါဠိ လိုရာ အနက်ကိုပါ ပို့ချပေးတော်မူသည့်အပြင် သရဏဂုံအဓိပ္ပါယ်ဖွင့်၊ သီလအဓိပ္ပါယ်ဖွင့်တို့ကိုပါ ဟောကြားတော်မူလေ့ ရှိပါသည်။

၁၃၄၃-ခု၊ ဝါဆိုလပြည့်ကျော် ၈-ရက်နေ့ကမူ ဆရာတော်ဘုရားကြီးသည် အစိန္တယျ-စသော ဘုရားရှိခိုး အရင်းခံ သည့် ဂုဏ်တော်ဖွင့်ဘုရားရှိခိုးကို ရွတ်ဆိုတော်မူ၍ အရဟံဂုဏ်တော်၏အဖွင့်ကို စတင်ဟောကြားတော်မူပြီးနောက် ဂုဏ်တော် ဖွင့်တို့ကို ဥပါသကာ၊ ဥပါသကီယောဂီတိုင်းပင် ရွတ်ဆိုရှိခိုးတတ်အောင် ဆောင်ရွက်ကြဖို့ သင့်သည်ဟု မိန့်ကြားတော်မူခဲ့ပါ သည်။

သို့ဖြစ်၍ ဗုဒ္ဓသာသနာနဂ္ဂဟအဖွဲ့ချုပ်ကြီး၏ ဥက္ကဋ္ဌကြီး ဦးပွင့်ကောင်းနှင့် ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌ ဦးဘကလေးတို့သည် ဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ ခွင့်ပြုချက်ကိုရယူ၍ ကျေးဇူးတော်ရှင် မဟာစည်ဆရာတော်ဘုရားကြီး ရေးသားတော်မူသော တရား စာအုပ်အမျိုးမျိုးတို့၌ ပါပြီးဖြစ်သော သြကာသမူမှန် ကန်တော့ခန်းနှင့်တကွ ဘုရားဂုဏ်တော် ၉-ပါးရှိခိုး (အကျဉ်းနှင့် အကျယ်) တရားဂုဏ်တော် ၆-ပါးရှိခိုး၊ သံဃာ့ဂုဏ်တော် ၉-ပါးရှိခိုး၊ ဉာဏ်စဉ်၁၆-ပါး ရှိခိုးတို့ကိုစုပေါင်း၍ “ကျေးဇူးတော် ရှင် မဟာစည်ဆရာတော်ဘုရားကြီး ရှိခိုးတော်မူလေ့ရှိသော ဘုရားရှိခိုးများဟူသောအမည်ဖြင့် ဤစာအုပ်ငယ်ကို ဗုဒ္ဓသာသနာ နဂ္ဂဟ အဖွဲ့ချုပ်က ပုံနှိပ်အပ်ပါသည်။

မင်္ဂလာဦးအောင်မြင့်
ဂုဏ်ထူးဆောင် အမှုဆောင်
ဗုဒ္ဓသာသနာနဂ္ဂဟအဖွဲ့ချုပ်

၁၃၄၃-ခု၊ ဝါဆိုလပြည့်ကျော် ၁၀-ရက်။
၂၅-၇-၈၁နေ့။

မဟာစည်ဩကာသကန်တော့ခန်း

ဩကာသ-ဩကာသ-ဩကာသ ကာယကံ၊ ဝစီကံ၊ မနောကံတည်းဟူသော အပြစ်ခပ်သိမ်း ပပျောက်ငြိမ်း၍ အသက် ရှည်စွာ အနာမဲ့ရေး ရန်ဘေးကင်းကြောင်း ကောင်းမှုမင်္ဂလာ ဖြစ်ပါစေခြင်း အကျိုးငှာ ဘုရားရတနာ၊ တရားရတနာ၊ သံဃာရတနာတည်း ဟူသော ရတနာမြတ်သုံးပါး (ဆရာသမား)တို့ကို အရိုအသေ လက်အုပ်မိုး၍ ရှိခိုးပူဇော် ဖူးမြော်မာန် လျှော့ ကန်တော့ပါ၏ (အရှင်ဘုရား)။

(ဆုပေးမည့် ပုဂ္ဂိုလ်ရှိလျှင် ဤတွင်ရပ်ပါ။)

ဆုပေးမည့် ပုဂ္ဂိုလ်မရှိလျှင် အောက်ပါဆုတောင်းအတိုင်း ဆက်ဆိုကာ ဆုတောင်းပါ။

ကန်တော့ရသော ဤကောင်းမှုကံ စေတနာတို့ကြောင့် အပါယ် ၄-ပါး၊ ကပ် ၃-ပါး၊ ရပ်ပြစ် ၈-ပါး၊ ရန်သူမျိုး ၅-ပါး၊ ဝိပတ္တိတရား ၄-ပါး၊ ဗျာနတရား ၅-ပါး၊ အနာမျိုး ၉၆-ပါး၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ၆၂-ပါး၊ တို့မှ အခါခပ်သိမ်း ကင်းလွတ်ငြိမ်း သည်သာဖြစ်၍ မဂ်တရား၊ ဖိုလ်တရား၊ နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်ကို လျင်မြန်စွာ ရပါလို၏ (အရှင်ဘုရား)။

ဘုရားဂုဏ်တော် ၉-ပါး ရှိခိုးအကျဉ်း

အစိန္တေယျ၊ အစိန္တေယျ၊ အစိန္တေယျ၊ အပ္ပမေယျ၊ အပ္ပမေယျ၊ အပ္ပမေယျ၊ မကြံဆ မနှိုင်းယှဉ်နိုင်ကောင်းသော ဂုဏ်တော်အပေါင်း အနန္တနှင့် လုံးဝဥသံ့ ပြည့်စုံတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား။

၁-(က) အရဟံ-လွန်ကဲထူးမြတ်သော သီလဂုဏ်၊ သမာဓိဂုဏ်၊ ပညာဂုဏ်၊ ဝိမုတ္တိဂုဏ်၊ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနဂုဏ်တို့နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသောကြောင့် လူ၊ နတ်၊ ဗြဟ္မာ၊ သတ္တဝါ အပေါင်းတို့၏ ပူဇော်အထူးကို ခံတော်မူထိုက်ပေသော မြတ်စွာဘုရား။

(ခ) အရဟံ-ဝါသနာနှင့်အက္ခ တစ်ထောင့်ငါးရာ ကိလေသာ အညစ်အကြေးတို့မှ ကင်းဝေးစင်ကြယ်တော်မူပေသော မြတ်စွာဘုရား။

(ဂ) အရ-ဟံ-လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟ အစရှိသော ကိသေသာ ရန်သူတို့ကို ပယ်သတ် တော်မူပြီးသော မြတ်စွာဘုရား။

(ဃ) အရ-ဟံ-သံသရာစက်၏ အထောက်အကန်တို့ကို ချိုးဖျက်တော်မူပြီးသော မြတ်စွာ ဘုရား။

(င) အ-ရဟံ-မျက်မှောက်၊ မျက်ကွယ် အချင်းခပ်သိမ်း စင်ကြယ်၍ ဆိတ်ကွယ်ရာ မရှိ တော်မူသော မြတ်စွာဘုရား။

၂- သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ-သစ္စာလေးပါး ခပ်သိမ်းသော တရားတို့ကို သူတစ်ပါးထံ နည်းမခံဘဲ ကိုယ်တိုင် ဉာဏ်အဟုန်အစွမ်းဖြင့် စူးစမ်းရှာဖွေကာ မှန်ကန်စွာ သိတော်မူပေသော မြတ်စွာဘုရား။

၃- ဝိဇ္ဇာစရဏ သမ္ပန္နော-ဝိဇ္ဇာမည်သော ဉာဏ်ထူး ၃-ပါး၊ ဉာဏ်ထူး ၈-ပါး၊ စရဏ မည်သော အခြေခံအကျင့်တရား ၁၅-ပါးတို့နှင့် ပြည့်စုံတော်မူပေသော မြတ်စွာ ဘုရား။

၄-(က) သုဂတော-သတ္တဝါတို့အား အကျိုးများကြောင်း ဟုတ်မှန်သော စကားကောင်းကိုသာ မြွက်ဆိုတော်မူတတ်ပေသော မြတ်စွာဘုရား။

(ခ) သုဂတော-မဂ္ဂင်ရှစ်ဖြာ တင့်တယ်သော အမူအရာဖြင့် ကောင်းစွာသွားခြင်း၊ ကောင်း စွာဖြစ်ခြင်း ရှိတော်မူပေသော မြတ်စွာဘုရား။

- ၅- လောကဝိဒူ-လောက၏အကြောင်းအရာ အလုံးစုံကို အကုန်အစင် သိမြင်တော်မူပေသော မြတ်စွာဘုရား။
- ၆-(က) အနတ္တရော-အမြင့်မြတ်ဆုံးဖြစ်သော သီလဂုဏ်၊ သမာဓိဂုဏ်၊ ပညာဂုဏ်၊ ဝိမုတ္တိဂုဏ်၊ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနဂုဏ်တို့နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသောကြောင့် လောကဓာတ်အလုံး၌ အမြတ်ဆုံး ဖြစ်တော်မူပေသော မြတ်စွာဘုရား။
 - (ခ) ပုရိသဒမ္မသာရထိ-ယဉ်ကျေးလိမ္မာ ပညာအသိမရှိကြသေး၊ မပြည့်ဝသေး၍ ဆုံးမပေးထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား ယဉ်ကျေးလိမ္မာ ပညာပြည့်ဝ အချိုးကျအောင် ဆုံးမသွန်သင်တော် မူတတ်ပေသော မြတ်စွာဘုရား။
 - (ဂ) အနတ္တရော ပုရိသဒမ္မသာရထိ-ဆုံးမထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား ညွှန်ကြားသွန်သင်ပဲ့ပြင်ဆုံးမမှု၌ အတုမရှိ အမြတ်ဆုံးဖြစ်တော်မူပေသော မြတ်စွာဘုရား။
- ၇- သတ္တာဒေဝမနုဿာနံ-ချမ်းသာကြောင်း လမ်းကောင်းညွှန်ပြ ဆုံးမတော်မူတတ်၍ လူ၊ နတ်တို့၏ ဆရာမြတ် ဖြစ်တော်မူပေသော မြတ်စွာဘုရား။
- ၈- ဗုဒ္ဓေါ-တရားအလုံးစုံကို အကုန်သိတော် မူပေသော မြတ်စွာဘုရား။
- ၉- ဘဂဝါ-ဘုန်းတော်အနန္တ၊ ကံတော်အနန္တ၊ ဉာဏ်တော်အနန္တ၊ တန်ခိုးတော် အနန္တတို့နှင့် လုံးဝဥသယံ ပြည့်စုံတော် မူပေသော မြတ်စွာဘုရား။
- ၁၀- အရဟံ-အစရှိသော ကိုးပါးသော ဂုဏ်တော်၊ ဆယ်ပါးသော ဂုဏ်တော်-၊ အနန္တဂုဏ်တော်၊ ကျေးဇူးတော်အပေါင်းတို့နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော သက်တော်ထင်ရှား သဗ္ဗညု မြတ်စွာဘုရားကို ဘုရားတပည့်တော်သည် ရိသေမြတ်နိုးလက်အုပ်မိုး၍ ရှိခိုးပူဇော်ဖူးမြော်မာန်လျော့ ကန်တော့ပါ၏ မြတ်စွာဘုရား။

မဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ
မဟာစည်ဆရာတော်ဘုရားကြီး၏
ဂုဏ်တော် ၉-ပါး ဘုရားရှိခိုးအကျယ်

(ရဟန်း ၁၀-ဝါခန့်ကရေးသည်၊ ယခုအနည်းငယ်ပြင်ထားသည်)

အစိန္တေယျ၊ အစိန္တေယျ၊ အစိန္တေယျ၊ အပ္ပမေယျ၊ အပ္ပမေယျ၊ အပ္ပမေယျ၊ မကြံဆ မနှိုင်းယှဉ်နိုင်ကောင်းသော ဂုဏ်တော်ပေါင်း အနန္တနှင့် လုံးဝဥသယံ ပြည့်စုံတော်မူပေသော မြတ်စွာဘုရား။

၁။အရဟံ ဂုဏ်တော် ၅-ပုဒ်

၁။ လွန်ကဲ ထူးမြတ်သော သီလဂုဏ်၊ သမာဓိဂုဏ်၊ ပညာဂုဏ်၊ ဝိမုတ္တိဂုဏ်၊ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနဂုဏ်ကျေးဇူးတို့နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသည် ဖြစ်၍ လူမင်း၊ နတ်မင်း၊ ဗြဟ္မာမင်းဟု ကမ္ဘာအတွင်း၌ သမ္ဘာရင်းထူ ဂုဏ်လင်းသူတို့မှစ၍ အနန္တမဆုံး လောကကြီးတစ်ခုလုံး၏ ညွတ်ရုံးဖူးမြော်ပူဇော်ခြင်း ဝိသေသထူးမြတ် သောသက္ကာရတို့ကို တောင့်တသည့်ချမ်းသာ လိုရာရာ အကျိုးများဖြင့် တိုးပွားမသွေ ချမ်းသာစေ ရည်မြော်လျက် ခံယူတော်မူထိုက်သောကြောင့် ရတော်မူသော အရဟံဟူသော အမည်တော် နာမဝိသေသဂုဏ်တံခွန်ဖြင့် မိုးစွန်ဘဝင် မဆန့်တက်အောင် နှံ့လျက် ကျော်စောတော်မူပေသော မြတ်စွာဘုရား။

၂။ ဘဝအဆက်ဆက် အနမတင်သံသရာက အစဉ်တစိုက် လိုက်ပါခဲ့သော ကိလေသာအလေ့အလာ အထုံဝါသနာနှင့် တကွ ကိလေသာ အညစ်အကြေးတို့မှ ကင်းဝေးစင်ကြယ်တော်မူသောကြောင့် ရတော်မူသော အရဟံဟူသော အမည်တော်နာမဝိသေသ ဂုဏ်တံခွန်ဖြင့် မိုးစွန်ဘဝင် မဆန့်တက်အောင် နှံ့လျက် ကျော်စောတော်မူပေသော မြတ်စွာဘုရား။

၃။ လောဘကိလေသာ၊ ဒေါသကိလေသာ၊ မောဟကိလေသာ၊ မာနကိလေသာ၊ ဒိဋ္ဌိကိလေသာ၊ ဝိစိကိစ္ဆာကိလေသာ၊ ထိနကိလေသာ၊ ဥဒ္ဓစ္စကိလေသာ၊ အဟိရိကကိလေသာ၊ အနောတ္တပ္ပကိလေသာတည်းဟူသော သရုပ်အားဖြင့် ကိလေသာ ၁၀-ပါး၊ အကျယ်ပွားလျှင် တစ်ထောင့်ငါးရာ များလှစွာသော ကိလေသာရန်သူတို့ကို အရဟတ္တမဂ် ဓားလက်နက်ဖြင့် အကြွင်းမဲ့ ခုတ်ဖြတ် ပယ်သတ်တော် မူပြီးသောကြောင့် ရတော်မူသော အရဟံဟူသော အမည်တော်နာမ။ပ။ မြတ်စွာဘုရား။

၄။ ပုံတောင်းတူစွာ အဝိဇ္ဇာတစ်ရပ် အကွပ်ပမာ ဇရာမရဏ ပတ်လည်ခသည့် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ရဟတ်သံသရာ ဘီးစကြာဝယ် သင်္ခါရမှ ဇာတိကျအောင် အလယ်ကဆယ်တန့် ထောက်အကန့်တို့ကို အရဟတ္တမဂ် ဉာဏ်သန်လျက်ဖြင့် မဆက်မစပ် အကုန်လုံးပြတ်အောင် ခုတ်ဖြတ်ဖျက်ဆီး စွန့်ပယ်တော်မူပြီးသောကြောင့် ရတော်မူသော အရ-ဟံဟူသော အမည် တော်နာမ။ပ။ မြတ်စွာဘုရား။

၅။ မျက်မှောက် မျက်ကွယ် အချင်းခပ်သိမ်းစင်ကြယ်၍ ဆိတ်ကွယ်ရာ မရှိတော်မူသောကြောင့် ရတော်မူသော အရဟံ ဟူသော အမည်တော်နာမ။ပ။ မြတ်စွာဘုရား။

၂။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ ဂုဏ်တော် ၂-ပုဒ်

၁။ ထူးသောဉာဏ်ဖြင့် သိသင့်သိထိုက်တဲ့ သစ္စာ ၄-ပါးတည်းဟူသော အဘိညေဃျတရား၊ ပိုင်းခြား၍ သိသင့် သိထိုက်တဲ့ ဒုက္ခသစ္စာတည်းဟူသော ပရိညေဃျတရား၊ ပယ်သင့် ပယ်ထိုက်တဲ့ သမုဒယသစ္စာတည်းဟူသော ပဟာတဗ္ဗ တရား၊ မျက်မှောက်ထင်ထင် ဆိုက်ရောက်၍ သိမြင်သင့် သိမြင်ထိုက်တဲ့ နိရောဓသစ္စာတည်းဟူသော သစ္စိကာတဗ္ဗတရား၊ ပွား များသင့် ပွားများထိုက်တဲ့ မဂ္ဂသစ္စာတည်းဟူသော ဘာဝေတဗ္ဗတရားအားဖြင့် သစ္စာ ၄-ပါး ခပ်သိမ်းသော တရားတို့ကို သူ တစ်ပါးထံ နည်းမခံဘဲ ကိုယ်ပိုင်ဉာဏ်အဟုတ်စွမ်းဖြင့် စူးစမ်းရှာဖွေကာ မှန်ကန်စွာ သိတော်မူသောကြောင့် ရတော်မူသော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ ဟူသော အမည်တော်နာမ။ပ။ မြတ်စွာဘုရား။

၂။ ပီဋနဋ္ဌ - ညှင်းဆဲတတ် ညှင်းဆဲအပ်သော အနက်သဘော သင်္ခတဋ္ဌ-ပြုပြင်အပ်သော အနက်သဘော၊ သန္တာပဋ္ဌ- ပူလောင်စေတတ်သော အနက်သဘော၊ ဝိပရိဏာမဋ္ဌ-ဖောက်ပြန်ပြောင်းလဲ မတည်မြဲသော အနက်သဘော၊ ဤသို့အားဖြင့် ဒုက္ခသစ္စာ၏ မဖောက်မပြန် မှန်ကန်သော အချက်သဘောအနက် ၄-ပါး၊ အာယုဟနဋ္ဌ-နှစ်သက်လိုချင် ခင်မင်တွယ်တာသော အားဖြင့် ဆင်းရဲပွားအောင် အားထုတ်ခြင်း အနက်သဘော၊ နိဒါနဋ္ဌ-ဆင်းရဲကို အပ်နှင်းသကဲ့သို့ ဆင်းရဲဖြစ်ခြင်း၏အကြောင်း ရင်းဖြစ်သော အနက်သဘော၊ သံယောဂဋ္ဌ နှစ်သက်သာယာ တွယ်တာသောအားဖြင့် သံသရာ ဆင်းရဲနှင့် ယှဉ်တွဲစေတတ် သော အနက်သဘော၊ ပလိဗောဓဋ္ဌ-ဆင်းရဲဒုက္ခ ဝဋ်ဘဝမှ မလွတ်ရအောင် ချည်နှောင်တွယ်ကပ်လျက် နှောင့်ယှက်ပိတ်ပင် တတ်သော အနက်သဘော၊ ဤသို့အားဖြင့် သမုဒယသစ္စာ၏ မဖောက်မပြန် မှန်ကန်သောအချက် သဘောအနက် ၄-ပါး၊ နိဿရဏဋ္ဌ-ဆင်းရဲဒုက္ခသင်္ခါရတို့မှ ကင်းလွတ်ထွက်မြောက်သော အနက်သဘော၊ ဝိဝေကဋ္ဌ-သင်္ခါရဒုက္ခ လုံးဝကင်းရှင်း ဆိတ်ငြိမ်ခြင်း အနက်သဘော၊ အသင်္ခတဋ္ဌ-အကြောင်းတစ်စုံတစ်ခုက မပြုရသော အနက်သဘော၊ အမတဋ္ဌ-မသေမပျက်ဘဲ အမြဲ တည်ရှိနေသော အနက်သဘော၊ ဤသို့အားဖြင့် နိရောဓသစ္စာ၏ မဖောက်မပြန် မှန်ကန်သောအချက် သဘောအနက် ၄-ပါး၊ နိယျာနဋ္ဌ-ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်သွားတတ် ထုတ်ဆောင်တတ်သော အနက်သဘော၊ ဟေတုဋ္ဌ နုရောဓသစ္စာခေါ် နိဗ္ဗာန် အငြိမ်းဓာတ်သို့ ဆိုက်ကပ်ဝင်ရောက်ခြင်း၏ အကြောင်းရင်းဖြစ်သော အနက်သဘော၊ ဒဿနဋ္ဌ-နိရောဓသစ္စာခေါ် နိဗ္ဗာန် အလင်းကို ဖောက်ထွင်းမြင်ကာ လေးသစ္စာကို ပိုင်နိုင်စွာ သိမြင်ခြင်း အနက်သဘော၊ အာဓိပတေယဋ္ဌ-ဒုက္ခနှင့်နှိုင်းစာလျှင် လွန်စွာအထူး အကြီးအမှူးဖြစ်ခြင်း အနက်သဘော၊ ဤသို့အားဖြင့် မဂ္ဂသစ္စာ၏ မဖောက်မပြန် မှန်ကန်သောအချက် သဘော အနက် ၄-ပါး၊ ဤသို့လျှင် သစ္စာအနက် တစ်ဆယ့်ခြောက်ချက်သော သဘောမှန်တို့ဖြင့် ဆင်းရဲစစ် ဆင်းရဲမှန်ဖြစ်သော ဒုက္ခ သစ္စာ၊ ဆင်းရဲဖြစ်ပေါ်ခြင်း၏ အကြောင်းရင်း အစစ်အမှန်ဖြစ်သော သမုဒယသစ္စာ၊ ဆင်းရဲချုပ်ငြိမ်းရာ ချမ်းသာအစစ်အမှန် ဖြစ်သော နိရောဓသစ္စာ၊ ထိုချုပ်ငြိမ်းရာသို့ရောက်ကြောင်း အကျင့်လမ်းကောင်း အစစ်အမှန်ဖြစ်သော မဂ္ဂသစ္စာတည်းဟူသော သစ္စာ ၄-ပါး၊ ခပ်သိမ်းသော တရားတို့ကို သူတစ်ပါးထံ နည်းမခံဘဲ ကိုယ်ပိုင်ဉာဏ်ဟုန် အစွမ်းအားဖြင့် စူးစမ်းရှာဖွေကာ မှန်ကန်စွာ သိတော်မူသောကြောင့် ရတော်မူသော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဟူသော အမည်တော်နာမ။ပ။ မြတ်စွာဘုရား။

(ဤ ၂-ပုဒ်တို့၌ အကျဉ်းအကျယ်မျှသာ ထူးသည်)

၃။ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္န ဂုဏ်တော် ၃-ပါး

၁။ ဝိဇ္ဇာမည်သော ဉာဏ်ထူး ၃-ပါး၊ ဉာဏ်ထူး ၈-ပါး၊ စရဏမည်သော အခြေခံအကျင့်တရား ၁၅-ပါးတို့နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသောကြောင့် ရတော်မူသော ဝိဇ္ဇာစရဏ သမ္ပန္နဟူသော အမည်တော်နာမ။။ မြတ်စွာဘုရား။

၂။ သုံးပါးဝိဇ္ဇာ ပု၊ ဒိ၊ အာနှင့် တစ်ဖြာ ထိုမှ ဝိ၊ မ၊ ဣ၊ ဒိ၊ စေ၊ ပု၊ ဒိ၊ အာ၊ ဝိဇ္ဇာရှစ်မျိုး ပြည့်ဖြိုးလျှံထိန်၊ သီ၊ ဣန်၊ ဘော၊ ဇာ၊ သဒ္ဓါ၊ သတိ၊ ဟိရီ၊ ဩတ္တပ္ပ-ဗဟုသစ္စ ဝီရိယပညာတစ်တန် ရူပဈာန်စုလေးခုအားဖြင့် ဆယ့်ငါးပါးရ စရဏတို့ နှင့် လုံးဝဥသံ ပြည့်စုံတော်မူသောကြောင့် ရတော်မူသော ဝိဇ္ဇာစရဏ သမ္ပန္နဟူသော အမည်တော်နာမ။။ မြတ်စွာဘုရား။

၃။ ရှေးရှေးဘဝဟောင်း အဆက်ဆက် ခန္ဓာဟောင်းအစဉ်ကို သိမြင်နိုင်သော ဖုဗ္ဗနိဝါသဉာဏ်၊ သတ္တဝါတို့၏ စုတိ ပဋိသန္ဓေနှင့်တကွ အလုံးစုံသော အဆင်းဓာတ် ရူပါရုံဟူသမျှကို သိမြင်နိုင်သော ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ်၊ အာသဝေါလေးဖြာ ကိလေသာခပင်းကို အကြွင်းမဲ့ ကုန်ပျက်စေတတ်သော အရဟတ္တမဂ်ပညာတည်းဟူသော အာသဝက္ခယဉာဏ်၊ ဤသို့အားဖြင့် ဝိဇ္ဇာ ၃-ပါး၊ အနိစ္စာနုပဿနာ၊ ဒုက္ခာနုပဿနာ၊ အနတ္တာနုပဿနာ အစရှိသော ဝိပဿနာဉာဏ်၊ မိမိကိုယ်နှင့်ထပ်တူပြု၍ ဖန်ဆင်းနိုင်သော မနောမယိဒ္ဓိဉာဏ်၊ အထွေထွေအမျိုးမျိုး တန်ခိုးဖန်ဆင်းနိုင်သော ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏ်၊ အလုံးစုံသော အသံဓာတ် သဒ္ဓါရုံဟူသမျှကို ကြားသိနိုင်သော ဒိဗ္ဗသောတဉာဏ်၊ ခပ်သိမ်းသော သတ္တဝါတို့၏ စိတ်အလိုအကြံကို သိနိုင်သော စေတော ပရိယဉာဏ်၊ ရှေးရှေးဘဝဟောင်း အဆက်ဆက် ခန္ဓာဟောင်းအစဉ်ကို သိမြင်နိုင်သော ပုဗ္ဗနိဝါသဉာဏ်၊ သတ္တဝါတို့၏ စုတိ ပဋိသန္ဓေနှင့်တကွ အလုံးစုံသော အဆင်းဓာတ် ရူပါရုံ ဟူသမျှကို သိမြင်နိုင်သော ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ်၊ အာသဝေါလေးဖြာ ကိလေသာခပင်းကို အကြွင်းမဲ့ကုန်ပျက်စေတတ်သော အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၊ ပညာတည်းဟူသော အာသဝက္ခယဉာဏ်၊ ဤသို့ အားဖြင့် ဝိဇ္ဇာ ၈-ပါး။ ကိုယ်၊ နှုတ်နှစ်ရပ်ကို ငြိမ်ဝပ်အောင် စောင့်စည်းခြင်းတည်းဟူသော ပါတိမောက္ခသံဝရ သီလက္ခန္ဓေ ၆-ပါး၊ တံခါး ၆-ရပ်ကို ငြိမ်ဝပ်လုံခြုံအောင် စောင့်စည်းခြင်းတည်းဟူသော ဣန္ဒြိယသံဝရ သီလ၊ အစာ၌ အတိုင်းအရှည်ကို သိခြင်းဟူသော ဘောဇနေ မတ္တညုတာ ကျိန်းစက်ချိန်နည်းပါး၍ ဘာဝနာဖြင့် နိုးကြားခြင်းဟူသော ဇာဂရိယ၊ ယုံကြည်မှု၊ ကြည်ညိုမှု၊ ကြည်လင်မှုဟူသော သဒ္ဓါတရား၊ အောက်မေ့သင့်ရာ၌ အောက်မေ့မှု အမှတ်ရမှု ဟူသော သတိတရား၊ မကောင်းမှု မှ ရှက်တတ်သော ဟိရီတရား၊ မကောင်းမှုမှ ကြောက်တတ်သော ဩတ္တပ္ပတရား၊ အကြားအမြင်များခြင်းဟူသော ဗဟုသစ္စ တရား၊ မနစ်မဆုတ်အားထုတ်မှု ဟူသော ဝီရိယတရား၊ မှန်ကန်စွာ သိတတ်သော ပညာတရား၊ ရူပါဝစရ ပထမဈာန်၊ ဒုတိယ ဈာန်၊ တတိယဈာန်၊ စတုတ္ထဈာန် ဤသို့အားဖြင့် စရဏ တစ်ဆယ့်ငါးပါး၊ ဤသို့လျှင် သတ္တဝါတို့၏ မျက်စိပမာ ဝိဇ္ဇာ ၃-ပါး ဝိဇ္ဇာ ၈-ပါး၊ သတ္တဝါတို့၏ အတောင်နှစ်ဖက် ခြေလက်အလား တစ်ဆယ့်ငါးပါးသော စရဏတို့နှင့် လုံးဝဥသံ ပြည့်စုံ တော်မူသောကြောင့် ဝိဇ္ဇာစရဏ-သမ္ပန္နဟူသော အမည်တော်နာမ။။ မြတ်စွာဘုရား။

(..... ဤသုံးပုဒ်တို့၌အကျဉ်း၊ အလတ်၊ အကျယ်၊ အမြက်မျှသာထူးသည်။)

(၄) သုဂတဂုဏ်တော် ၄-ပုဒ်

၁။ မမှန် အကျိုးမရှိ သူနာလို၊ မနာလို၊ မှန်သော်လည်း အကျိုးမရှိ သူနာလို၊ မနာလိုအားဖြင့် ပြားသောစကား ၄-ခွန်းကိုပယ်၍ ဟုတ်မှန်ကျိုးများ သူတစ်ပါးနာလို၊ မနာလိုအားဖြင့် ပြားသောစကားကောင်း ၂-ခွန်းကိုသာ သင့်လျော်သော အခါ၌ မိန့်ဆိုတော်မူတတ်သောကြောင့် ရတော်မူသော သုဂတဟူသော အမည်တော်နာမ။။ မြတ်စွာဘုရား။

၂။ ဘေးမဲ့ရပ်ခွင် နိဗ္ဗာန်ဝင်ဖို့ မဂ္ဂင်ရှစ်စင်း တင့်တယ်သော ကြွသွားခြင်း ရှိတော်မူသောကြောင့် ရတော်မူသော သုဂတောဟူသော အမည်တော်နာမ။။ မြတ်စွာဘုရား။

၃။ မကောင်းညစ်ညမ်း အလွန်ဆိုးသွမ်းသည့် ဘေးကျမ်း အန္တ ဝဋ်ဆင်းရဲသင်္ခါရတို့မှ ကောင်းလှတဲ့စခန်း ပြည် နိဗ္ဗာန်မြန်နန်းသို့ ကြွလှမ်းဆိုက်ရောက်တော်မူသောကြောင့် ရတော်မူသော သုဂတဟူသော အမည်တော်နာမ။။ မြတ်စွာဘုရား။

၄။ ဒီပင်္ကရာ မြတ်စွာခြေရင်း တံတားခင်း၍ ဝပ်ဆင်းဦးခ နိယတဗျာဒိတ် အောင်ဘိသိက်ပန်း ဆင်မြန်းသည်မှ အဦးစ၍ ဗောဓိမဏ္ဍိုင်ကျအောင် အန္တ ၂-ပါး အယုတ်တရားသို့ မလားမသီ ပါရမီစာဂ စရိယအနှစ် ဘုရားဖြစ်ကြောင်း အကျင့်ကောင်းတို့ကို ဆင့်လောင်းဖြည့်စွမ်း အလယ်လမ်းဖြင့် ပြောတန်းဧကန် သဗ္ဗဉာဏ်ကို ရည်သန်လျက်သာ ကြွတော်မူ သောကြောင့် ရတော်မူသော သုဂတဟူသော အမည်တော်နာမ။။ မြတ်စွာဘုရား။

(၅) လောကဝိဒ္ဓ ဂုဏ်တော် ၂-ပုဒ်

၁။ သတ္တလောက-၊ သင်္ခါရလောက၊ ဩကာသလောကတည်းဟူသော လောကသုံးပါးကို ပိုင်းခြားဝေဖန် ကြွင်းကျန် မရှိ ခပ်သိမ်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့် သိမြင်တော်မူသောကြောင့် ရတော်မူသော လောကဝိဒ္ဓဟူသော အမည်တော်နာမ။ပ။ မြတ်စွာဘုရား။

၂။ အနန္တများစွာ သတ္တဝါအပေါင်းတည်းဟူသော သတ္တလောက၊ သတ္တဝါတို့ တည်နေရာ ၃၁-ဘုံဌာန အနန္တစကြာ ဝဠာ ဂြိုဟ်တာရာနှင့် သမုဒ္ဒရာရေမြေ တောတောင်လေမှ အဦးစ၍ ဗဟိဒ္ဓရုပ်အပေါင်းတည်းဟူသော ဩကာသလောက၊ သတ္တဝါနှင့်ဩကာသ နှစ်ဝသန္တာန် ရုပ်နာမ်ဟူသမျှ သင်္ခါရတရား အပေါင်းတည်းဟူသော သင်္ခါရလောကအားဖြင့်၊ လောက သုံးပါးကို ပိုင်းခြားဝေဖန် ကြွင်းကျန်မရှိ ခပ်သိမ်းသောအခြင်းအရာအားဖြင့် သိမြင်တော်မူသောကြောင့် လောကဝိဒ္ဓဟူသော အမည်တော်နာမ။ပ။ မြတ်စွာဘုရား။

(ဤ ၂-ပုဒ်၌ အကျဉ်းအကျယ်မျှသာ ထူးသည်)

(၆) အနုတ္တရ ဂုဏ်တော် ၁-ပုဒ်

အတုမရှိ မြင့်မြတ်သော သီလဂုဏ်ကျေးဇူးတော် တည်းဟူသော သီလက္ခန္ဓာ၊ သမာဓိဂုဏ်ကျေးဇူးတော် တည်းဟူ သော သမာဓိက္ခန္ဓာ၊ ပညာဂုဏ်ကျေးဇူးတော်တည်းဟူသော ပညာက္ခန္ဓာ၊ အရဟတ္တဖိုလ် ဂုဏ်ကျေးဇူးတော်တည်းဟူသော ဝိမုတ္တိက္ခန္ဓာ ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ် ပညာဂုဏ်ကျေးဇူးတော်တည်းဟူသော ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနက္ခန္ဓာ၊ ဤသို့အားဖြင့် ငါးပါးသော ဂုဏ်ကျေးဇူး အထူးအမြတ်ဆုံးတို့နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသည်ဖြစ်၍ သုံးပါးသောလောက၌ တူမျှသူမရှိပဲ အလွန်အကဲအမြင့်အမြတ် ဆုံး ဖြစ်တော်မူသောကြောင့် ရတော်မူသော အနုတ္တရဟူသော အမည်တော်နာမ။ပ။ မြတ်စွာဘုရား။

(၇) ပုရိသ ဒမ္မသာရထိ ဂုဏ်တော် ၁-ပုဒ်

မယဉ်ကျေး မလိမ္မာ ပညာဉာဏ်ကင်း အလွန်အမင်းရိုင်းပျ၍ ဆုံးမတော်မူထိုက်သည့် ပရိမိုဇ်သစ္စက အာဠာဝကနတ် ဘီလူးတစ်ဦး ထိုမှ ဗကဗြဟ္မာနာဠာဂီရိအစရှိသော လူယောကျ်ား၊ နတ်ယောကျ်ား-၊ တိရစ္ဆာန်ယောကျ်ားတို့ကို တရားမြတ် ဆေးအစဉ်ကျေး၍ ယဉ်ကျေးလိမ္မာ ဖြစ်စေကာဖြင့် သုံးဖြာသရဏဂုံ ငါးစုံသီလ တည်ကြစေလျက် ဈာန်မဂ်ဖိုလ်တိုင် ရရှိနိုင် အောင် ပိုင်ပိုင်လှလှ နေရာကျဖြင့် ဆုံးမတော်မူတတ်သောကြောင့် ရတော်မူသော ပုရိသဒမ္မသာရထိ ဟူသောအမည်တော် နာမ။ပ။ မြတ်စွာဘုရား။

(လက်သည်းကွင်းဖြင့်ပြသော အထက်ပါ(၆,၇) ၂-ပုဒ်တို့မှာ ခွဲ၍ယူလျှင် ရသောဂုဏ်တို့ဖြစ်သည်။)

၆-(၆-၇) အနုတ္တရော ပုရိသ ဒမ္မသာရထိ ဂုဏ်တော် ၁-ပုဒ်

မယဉ်ကျေးမလိမ္မာ ပညာအသိ မရှိကြသေး မပြည့်ဝသေး၍ ဆုံးမပေးထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား ယဉ်ကျေးလိမ္မာ ပညာပြည့်ဝ အချိုးကျအောင် ဆုံးမညွှန်ကြားမှု၌ အတုမရှိ အမြင့်မြတ်ဆုံး ဖြစ်တော်မူသောကြောင့် ရတော်မူသော အနုတ္တရော ပုရိသ ဒမ္မသာရထိ ဟူသော အမည်တော်နာမ။ပ။ မြတ်စွာဘုရား။

၇-(၈) သတ္တာဒေဝ မနုဿဂုဏ်တော် ၂-ပုဒ်

၁။ လူနတ် ဗြဟ္မာ သတ္တဝါအပေါင်းတို့ကို မကောင်းဆိုးရွား အကျိုးမဲ့အမှုများမှ ပိတ်ဆို့မြစ်တားလျက် ကောင်းကျိုး ချမ်းသာ ဖြစ်ဖွယ်ရာအကြောင်းတို့ဖြင့် ကောင်းကောင်းညွှန်ပြကြီးကျယ်သော လုံ့လဖြင့် ဆုံးမတော်မူတတ်သည့် ဆရာမြတ် အစစ်တပါးတည်း ဖြစ်တော်မူသောကြောင့် ရတော်မူသော သတ္တာဒေဝ မနုဿာနံ-ဟူသော အမည်တော်နာမ။ပ။ မြတ်စွာ ဘုရား။

၂။ ဓားပြ၊ ခိုးသူ၊ တောပုန်းထူသော ခရီးတည်းဟူသော စောရကန္တာရ၊ ခြင်္သေ့၊ ဝံ၊ ကျား၊ သားရဲများသော ခရီးခဲ တည်း ဟူသော ဝါဠကန္တာရ၊ သောက်ရေ၊ သုံးရေမရ ရှားပါးလှသော ခရီးခဲတည်းဟူသော နိရုဒကန္တာရ၊ သစ်သီး၊ သစ်ရွက် မှစ၍ အစာအဟာရ ရှားပါးလှသော ခရီးခဲတည်းဟူသော အပ္ပဘက္ခ ကန္တာရ၊ လူသားစားကြူး ဘီလူးသဘက်ပေါများသည့် ခရီးခဲတည်းဟူသော အမနုဿကန္တာရအားဖြင့် ငါးပါးသော ခရီးခဲ၊ ခရီးခက်တို့မှ မလွတ်ထွက်နိုင်ဘဲ ဆင်းရဲညစ်နွမ်း ပင်ပန်း

နေသော ထိုလှည်းကုန်သည်တို့ကို ထိုခရီးခဲ၊ ခရီးခက်တို့မှ လွတ်ထွက်နိုင်အောင် ထုတ်ဆောင်မနှေး ရန်ဘေးကင်းပ အေးမြ သာယာမြို့ပြည်ရွာသို့ ကောင်းစွာဆောင်ပို့သည့် ကူးတို့ဦးစီး လှည်းမှူးခေါင်းဆောင်ကြီးပမာ အသစ်အသစ် အဖန်အဖန်ဖြစ်ရ မှုမစဲသည့် ခရီးခဲမှန်စွာသံသရာတည်းဟူသော ဇာတိကန္တာရ၊ အဖန်ဖန်ယိုယွင်း၍ အိုမင်းဆွေးမြေ့မှုမစဲသည့် ခရီးခဲမှန်စွာ သံသရာတည်းဟူသော ဇရာကန္တာရ၊ အဖန်ဖန် မကျန်းမမာဖျားနာမှုမစဲသည့် ခရီးခဲမှန်စွာ သံသရာတည်းဟူသော ဗျာဓိ ကန္တာရ၊ အဖန်ဖန်ခန္ဓာ ကိုယ်ပျက်ပြုန်း၍ သေဆုံးမှုမစဲသည့် ခရီးခဲမှန်စွာ သံသရာတည်းဟူသော မရဏကန္တာရအားဖြင့် လေးပါးသော သံသရာရေဝဲ ခရီးခက် ခရီးခဲတို့၌ ဆင်းရဲနစ်မြစ်လျက် ပင်ပန်းနေသော ဗြဟ္မာနတ်လူ သုံးဘုံသူတို့ကို ကြည်ဖြူအေးမြ ဘေးကင်းပသည့် အမတစခန်းပြည် နိဗ္ဗာန်မြန်သို့ တက်လှမ်းဝင်ဖို့ ထုတ်ဆောင်ပို့သဖြင့် နတ်လူတို့၏ ဆရာ သတ္တဝါတို့၏ နာထ မဟာနာယကဦးစီး အမျိုးကြီး ဖြစ်တော်မူသောကြောင့် ရတော်မူသော သတ္တာဒေဝမနုဿာနံ ဟူ သော အမည်တော်နာမ။ပ။ မြတ်စွာဘုရား။

၈-(၉) ဗုဒ္ဓဂုဏ်တော် ၅-ပုဒ်

၁။ သစ္စာ ၄-ပါး ခပ်သိမ်းသော တရားတို့ကို ပိုင်းခြားကျန ကိုယ်တော်တိုင်သိရ၍ ဝေနေယျများစွာ သတ္တဝါတို့အား ဟောကြားသိစေတော်မူသောကြောင့် ရတော်မူသော ဗုဒ္ဓ-ဟူသော အမည်တော်နာမ။ပ။ မြတ်စွာဘုရား။

၂။ သင်္ခါရ၊ ဝိကာရ၊ လက္ခဏ၊ နိဗ္ဗာန် ပညတ်အားဖြင့် ညေယျခံ ငါးပါး သိသင့်သိထိုက်သော တရားတို့ကို ပိုင်းခြား ဝေဖန် ကြွင်းကျန်မရှိ ခပ်သိမ်းသောအခြင်းအရာအားဖြင့် သိတော်မူသောကြောင့် ရတော်မူသော ဗုဒ္ဓ-ဟူသော အမည်တော် နာမ။ပ။ မြတ်စွာဘုရား။

၃။ စိတ်တခု ယုတ်ကိုးဆယ်၊ စေတသိတ် ၅၂-ပါး၊ နိပ္ပန္နရုပ် ၁၈-ပါးဟူသော သင်္ခါရတရား၊ ဝိကာရရုပ်ငါးပါးဟူ သော ဝိကာရတရား၊ သင်္ခတလက္ခဏ၊ သာမညလက္ခဏာဟူသော လက္ခဏာတရား၊ နိဗ္ဗာန်တရား၊ အမျိုးမျိုးသော ပညတ် တရား ဤသို့အားဖြင့်ပိုင်းခြား၍ သိသင့်သိထိုက်သော ညေယျခံငါးပါး၊ သင်္ခတ-အသင်္ခတ စသည်ပြားသော တရားအလုံးစုံကို အကုန်အစင် ကိုယ်တော်တိုင် သိမြင်တော်မူသောကြောင့် ရတော်မူသော ဗုဒ္ဓ-ဟူသော အမည်တော်နာမ။ပ။ မြတ်စွာဘုရား။

၄။ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော် အစရှိသော ဝိမောက္ခန္တိက ဉာဏ်တော်ပေါင်း အနန္တတို့နှင့် လုံးဝဥသယံ ပြည့်စုံတော်မူသည် ဖြစ်၍ သစ္စာလေးတန် ညေယျခံငါးပါး ခပ်သိမ်းသောတရားတို့ကို ပိုင်းခြားဝေဖန် ကြွင်းကျန်မရှိ ခပ်သိမ်းသော အခြင်းအရာ အားဖြင့် သိတော်မူသောကြောင့် ရတော်မူသော ဗုဒ္ဓ-ဟူသော အမည်တော်နာမ။ပ။ မြတ်စွာဘုရား။

၅။ သစ္စာလေးပါးကိုပိုင်းခြား၍ သိသောစတုသစ္စဉာဏ်တော် ၄-ပါး၊ (အကျိုးတရား၊ နိဗ္ဗာန်၊ ဟောအပ်သောအနက်၊ ဝိပါက်၊ ကိရိယာ=ငါးဖြာသောအတ္တဟူသော) အကျိုးအနက်တို့ကို ဖောက်ထွင်းဖွင့်လှန် ဝေဖန်ခဲ့ခြား အပြားအားဖြင့် သိသော အတ္တပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်၊ (အကြောင်းတရား၊ အရိယာမဂ် ဒေသနာပါဠိ၊ ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်အားဖြင့် ငါးပါးသောဓမ္မဟူသော) အကြောင်း ပါဠိတို့ကို ဖောက်ထွင်းဖွင့်လှန် ဝေဖန်ခဲ့ခြား အပြားအားဖြင့် သိသော ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်၊ ပါဠိသဒ္ဒါ အမှားအမှန် ကို ဝေဖန်ခဲ့ခြား အပြားအားဖြင့် သိသော နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်၊ စဉ်းစားဆင်ခြင်က အမှန်ရအောင် ဉာဏ်ဟူသမျှကိုသိသော ပဋိဘာနပဋိ သမ္ဘိဒါဉာဏ်၊ သတ္တဝါတို့၏ သဒ္ဓါအစရှိသော ဣန္ဒြေအနုအရင့် အဆင့်ဆင့်ကို ထောက်ချင့်သိစွမ်းနိုင်သော ဣန္ဒြိယ ပရောပရိယတ္တိ မည်သော (ပစ္စေကဗုဒ္ဓဒါ သာဝကတို့နှင့် လုံးဝမပိုင် မသက်ဆိုင်သော) အသာဓာရဏဉာဏ်တော်၊ သတ္တဝါတို့၏ အလိုအကြိုက် ဖြစ်သောအယူမှားနှင့် အသိဉာဏ်ဟူသော စိတ်ဓာတ်၏ ကိန်းဝပ်တည်နေရာ အာသယနှင့် အကြောင်းညီညွတ်လျှင် ဖြစ်နိုင်သော ကိလေသာဟူသော အနုသယတို့ကို သိစွမ်းနိုင်သော အာသယာ နုသယမည်သော။ပ။ အသာဓာရဏဉာဏ်တော်၊ ရေအယဉ်မီးလျှံ အဖန်ဖန်ဖြင့် ပြန်လှန်ဖုံဖုံ အစုံစုံတန်ခိုး ပြာဠိဟာအမျိုးမျိုးကို စိုးမိုးနိုင်နင်း တစ်ခဏခြင်းဖြင့် ဖန်ဆင်းစီရင်တော်မူနိုင်သော ယမကပါဠိဟာရိယ-မည်သော။ပ။ အသာဓာရဏဉာဏ်တော်။ အလုံးစုံများစွာ သတ္တဝါအပေါင်းတို့အား ရင်ဝယ်သားကဲ့သို့ သနားခြင်းကြီးစွာ မဟာဂရုဏာနှင့်ယှဉ်သော မဟာဂရုဏာ သမာပတ္တိမည်သော။ ပ။ အသာဓာရဏဉာဏ်တော်၊ ရိရိသမျှတရားအလုံးစုံကို အကုန်အစင်သိမြင်နိုင်သော သဗ္ဗညုတ-မည်သော။ပ။ အသာဓာရဏ ဉာဏ်တော်၊ ကြည့်ရှုဆင်ခြင်လျှင် ပိတ်ပင်ကွယ်ခြား ဆီးတားမရှိ ထုတ်ခြင်းပေါက်မြင်သိနိုင်သော အနာဝရဏမည်သော ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ သာဝကတို့နှင့် လုံးဝမပိုင် မသက်ဆိုင်သော အသာဓာရဏဉာဏ်တော်၊ ဤသို့အားဖြင့် ဗုဒ္ဓဉာဏ်တော် ၁၄-ပါး။

(၁) အကြောင်းဟုတ်-မဟုတ်၊ မှန်-မမှန်ကို ဧကန်သိနိုင်သော ဌာနာဌာန ကောသလ္လဉာဏ်တော်၊ (၂) ကုသိုလ်ကံ၊ အကုသိုလ်ကံ တို့၏ အကျိုးပေးဝိပါတ်ကို ဂတိ၊ ဥပမိ၊ ကာလ၊ ပယောဂ ဟူသောအထောက်အပံ့ပစ္စယ အကြောင်းအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ကံ-ဟူသော မူလအကြောင်းရင်းအားဖြင့် လည်းကောင်း ပိုင်းခြား၍ သိနိုင်သော ကမ္မဝိပါကဉာဏ်တော်၊ (၃) အလုံးစုံသော ဂတိငါးတန်နှင့် နိဗ္ဗာန်အငြိမ်းဓာတ်သို့ ဆိုက်ရောက်စေတတ်သည့် ပဋိပတ်အကျင့်လမ်းကို ဖြောင်းတန်းစွာသိနိုင် သော သဗ္ဗတ္ထဂါမိနိပဋိပဒါဉာဏ်တော်၊ (၄) စက္ခုဓာတ်၊ ကာမဓာတ် အစရှိသော များပြားသောဓာတ်နှင့် အချင်းချင်း သဘော လက္ခဏာအားဖြင့် ထူးခြားသောဓာတ်ရှိသော ခန္ဓာငါးပါးဟူသော ခန္ဓာလောက၊ အာယတန ၁၂-ပါးဟူသော အာယတန

(ဤဗုဒ္ဓဂုဏ်တော် ၅-ပုဒ်တို့တွင် ၂-နှင့် ၃၊၄နှင့် ၅တို့သည် အကျဉ်းနှင့်အကျယ်အဖြစ်မျှသာ ထူးကြသည်။)

၉-(၁၀) ဘဂဝါဂုဏ်တော် ၉-ပုဒ်

၁။ လွန်ကဲထူးမြတ်သော သီလဂုဏ်၊ သမာဓိဂုဏ် ပညာဂုဏ်၊ ဝိမုတ္တိဂုဏ်၊ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနဂုဏ်ကျေးဇူးတို့နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသည်ဖြစ်၍ လူ၊ နတ်၊ ဗြဟ္မာ၊ သတ္တဝါအပေါင်းတို့ထက် လွန်ကဲမြင့်မြတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ထူးအဖြစ်ဖြင့် အလေးပြု အပ်ပြုထိုက်သောကြောင့် ရတော်မူသော ဘဂဝါဟူသော အမည်တော်နာမ။ပ။ မြတ်စွာဘုရား။

၂။ လောကီ၊ လောကုတ္တရာချမ်းသာတို့ကို ဖြစ်စေနိုင်သော ဒါန၊ သီလစသည် အလီလီ အဆင့်ဆင့် အမြင့်မြတ်ဆုံး ဘုန်းကံတော် အနန္တတို့နှင့် လုံးဝညသုံ ပြည့်စုံတော်မူသောကြောင့် ရတော်မူသော ဘဂဝါဟူသော အမည်တော်နာမ။ပ။ မြတ်စွာဘုရား။

၃။ လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟအစရှိသော တစ်သိန်းမကများစွာသော ကိလေသာတို့ကိုလည်းကောင်း၊ အကျဉ်းချုပ် အားဖြင့် ကိလေသာမာရ်၊ အဘိသင်္ခါရမာရ်၊ ခန္ဓမာရ်၊ မစ္စုမာရ်၊ ဒေဝပုတ္တမာရ်ဟူသော မာရ်ငါးပါးတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ချိုးဖျက်ပယ်ရှင်းတော်မူပြီးသောကြောင့် ရတော်မူသော ဘဂဝါ ဟူသော အမည်နာမ။ပ။ မြတ်စွာဘုရား။

၄။ ဣဿရိယ၊ ဓမ္မ၊ ယသ၊ သိရီ၊ ကာမ၊ ပယတ္တတည်းဟူသော ဘဂခေါ်ဝေါ် ၆-ပါးသော ဘုန်းတော်တို့နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသောကြောင့် ရတော်မူသော ဘဂဝါဟူသော အမည်တော်နာမ။ပ။ မြတ်စွာဘုရား။

၅။ ကိုယ်တော်နှင့်စိတ်တော်ကို ဝသီတော်မြောက်အောင် အခေါင်အထွတ် ဆန္ဒညွတ်ရှိုင်း အလိုရှိတိုင်း နိုင်နင်း၍ အစိုးရတော်မူခြင်းတည်း ဟူသော ဣဿရိယဘုန်းတော်၊ လောကီ၊ လောကုတ္တရာ၏ အညွန့်အဖူး အထူးအမြတ်ဆုံးဖြစ်သော ဈာန်၊ အဘိညာဉ်၊ မဂ်ဖိုလ် တရားတည်းဟူသော ဓမ္မဘုန်းတော်၊ ဟုတ်မှန်သည့်အတိုင်း ဘဝဂ်ခိုင်းအောင် ပျံလှိုင်းထင်ရှား ကျော်ကြားမှုခြင်းတည်း ဟူသော ယသ ဘုန်းတော်၊ ယောကျ်ားမြတ်တို့၏ ၃၂-ပါးသော လက္ခဏာတော်ကြီး၊ ရှစ်ဆယ်သော လက္ခဏာတော်ငယ်၊ ရောင်ခြည်တော်ခြောက်သွယ်တို့ဖြင့် တင့်တယ်ဝင်းပ သဗ္ဗာယ်တော်မူလှသည့် ရူပကာယ၏ ပြည့်စုံတော် မူခြင်း ကျက်သရေတော်တည်း ဟူသော သိရီဘုန်းတော်၊ ကိုယ်တော်မြတ်၏ အကျိုးစီးပွား ဝေနေယျသတ္တဝါအပေါင်းတို့၏ အကျိုးစီးပွားတည်းဟူသော အတ္တဟိတ၊ ပရဟိတ ၂-ပါးတို့ကို အလိုဆန္ဒတော်အတိုင်း ပြီးစီးပြည့်စုံစေနိုင်သော ကာမဘုန်း တော်၊ တစ်လောကလုံး၏ ဆရာဖြစ်ကြောင်း ကောင်းမြတ်သော လုံ့လ သမ္မပ္ပဓာန်ဝီရိယတည်းဟူသော ပယတ္တဘုန်းတော်၊ ဤ သို့အားဖြင့် ဘဂခေါ်ဝေါ် ၆-ပါးသော ဘုန်းတော်တို့နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသောကြောင့် ရတော်မူသော ဘဂဝါဟူသော အမည် တော်နာမ။ပ။ မြတ်စွာဘုရား။

၆။ အလုံးစုံသော သဘောတရားတို့ကို ကုသိုလ်စသည်၊ ခန္ဓာစသည်တို့ဖြင့်လည်ကောင်း၊ သစ္စာ ၄-ပါးတို့ကို တစ်ဆယ့်ခြောက်ချက်သော သဘောအနက်တို့ဖြင့်လည်ကောင်း၊ ဝေဖန်လှစ်ဟ ဟောပြောတော်မူသောကြောင့် ရတော်မူသော ဘဂဝါဟူသော အမည်တော်နာမ။ပ။ မြတ်စွာဘုရား။

၇။ ဝိဟာရ ၃-ပါး၊ ဝိဝေက ၃-ပါး၊ ဝိမောက္ခ ၃-ပါးတို့ကို လည်းကောင်း၊ ထို့ပြင် လောကီ၊ လောကုတ္တရာ တရား ထူးတို့ကိုလည်းကောင်း၊ မှီဝဲဆည်းကပ်တော်မူသောကြောင့် ရတော်မူသော ဘဂဝါဟူသော အမည်တော်နာမ။ပ။ မြတ်စွာ ဘုရား။

၈။ ကသိုဏ်း စသည်ကို အာရုံပြု၍ဖြစ်သော ရူပဈာန်ဟူသော ဒိဗ္ဗဝိဟာရ၊ မေတ္တာ၊ ကရုဏာ၊ မုဒိတာ၊ ဥပေက္ခာဈာန် ဟူသော ဗြဟ္မဝိဟာရ၊ ဖလသမာပတ်ဟူသော အာရိယဝိဟာရအားဖြင့် ၃-ပါးသော ဝိဟာရတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ကာမဂုဏ် ၅-ပါးမှ ဆိတ်ငြိမ်ရာ၌ နေခြင်းဟူသော ကာယဝိဝေက ပထမဈာန်စသည်ဖြင့် နီဝရဏ စသည်တို့မှ ဆိတ်ငြိမ်ခြင်းဟူသော စိတ္တဝိဝေက၊ ဥပမိ ၄-ပါးမှ ဆိတ်သော နိဗ္ဗာန်ဟူသော ဥပမိဝေကအားဖြင့် ၃-ပါးသောဝိဝေကတို့ကိုလည်းကောင်း၊ အနတ္တာနုပဿနာဖြင့် ရသည့်မဂ်တည်းဟူသော သုညတဝိမောက္ခ ဒုက္ခာနုပဿနာဖြင့်ရသည့် မဂ်တည်းဟူသော အပ္ပဏိဟိ တဝိမောက္ခ၊ အနိစ္စာနုပဿနာဖြင့်ရသည့် မဂ်တည်းဟူသော အနိမိတ္တဝိမောက္ခအားဖြင့် ၃-ပါးသော ဝိမောက္ခတို့ကိုလည်း ကောင်း၊ ထိုမှတစ်ပါး လောကီဈာန် အဘိညာဏ်တို့နှင့် လောကုတ္တရာသမာပတ်တို့ကို လည်းကောင်း မှီဝဲဆည်းကပ်တော်မူပြီး သောကြောင့် ရတော်မူသော ဘဂဝါဟူသော အမည်တော်နာမ။ပ။ မြတ်စွာဘုရား။

၉။ ကာမရူပ အရူပဟူသော ဘဝသုံးပါး၌ အစဉ်မနားပြေးသွားနေသော ဘဝတဏှာကို ထွေးအန်စွန့်ပစ်ပယ်တော်မူ ပြီးသောကြောင့် ရတော်မူသော ဘဂဝါဟူသော အမည်တော် နာမဝိသေသဂုဏ်တံခွန်ဖြင့် မိုးစွန်ဘဝဂ် မဆန့်တက်အောင်နှံ့ လျက် ကျော်ဇောတော်မူပေသော မြတ်စွာဘုရား။

(ဤဘဂဝါဂုဏ်တော် ၉-ပုဒ်တို့တွင် ၄-နှင့်-၅၊ ၇-နှင့်-၈တို့သည် အကျဉ်းနှင့် အကျယ်အဖြစ်မျှသာ ထူးသည်။)

ဤသို့လျှင် အရဟံအစရှိသော ၉-ပါးသော ဂုဏ်တော်၊ ၁၀-ပါးသော ဂုဏ်တော်၊ အနန္တဂုဏ်တော် ကျေးဇူးတော်တို့ နှင့်ပြည့်စုံတော်မူသော သက်တော်ထင်ရှား သဗ္ဗညုမြတ်စွာဘုရားကို ဘုရားတပည့်တော်သည် ရိသေမြတ်နိုးလက်အုပ်မိုး၍ ရှိခိုးပါ၏ မြတ်စွာဘုရား။

(သုံးကြိမ်ထပ်၍ ဆိုပါ။)
ဂုဏ်တော် ၉-ပါး ဘုရားရှိခိုး ပြီး၏။
(၄-၆-၇၀)ရက်နေ့ ပြင်ဆင်ရေးကူးပြီးသည်။

တရားဂုဏ်တော် ၆-ပါးရှိခိုး

ဘဂဝတော-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သွာက္ခာတော-ဟောကြားတော်မူအပ်သော၊ ဓမ္မော-တရားတော်သည်။

- ၁။ သွာက္ခာတော-ကိလေသာငြိမ်းကြောင်း ကောင်းမွန်မှန်ကန်စွာဟောအပ်သော တရားတော်မြတ်ပါပေတကား။
- ၂။ သန္နိဋ္ဌိကော-ကျင့်ကြံအားထုတ်လျက် မျက်မှောက်ကိုယ်တိုင် တွေ့မြင်နိုင်သော တရားတော်မြတ်ပါပေတကား။
- ၃။ အကာလိကော-အချိန်အခွင့် မဆိုင်းလင့်ဘဲ အသင့် လက်ငင်း ချက်ချင်း အကျိုးပေးတက်သော တရားတော်မြတ်ပါပေတကား။
- ၄။ ဧဟိပဿိကော-လာပါ၊ ကြည့်လှည့်ပါဟု ကျင့်ကြံအားထုတ်ရန် ဖိတ်မန် တိုက်တွန်းထိုက်သော တရားတော်မြတ်ပါပေတကား။
- ၅။ ဩပါနေယျိကော-မိမိသန္တာန်၌တည်အောင် ကျင့်ဆောင်ထိုက်သော တရားတော်မြတ်ပါပေတကား။
- ၆။ ပစ္စတ္တံ ဝေဒိတဗ္ဗော ဝိညူဟိ-တရား မြင်သိသည့် ပညာရှိရှစ်ပါး အရိယာများသာလျှင် ကိုယ့်တရားနှင့်ကိုယ် အသီးသီး သိမြင်ခံစားရသော တရားတော်မြတ်ပါပေတကား။

သွာက္ခာတအစရှိသော ဤဂုဏ်တော် ၆-ပါးနှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော မဂ်၄-ပါး၊ နိဗ္ဗာန်၊ ပရိယတ်အားဖြင့် ဆယ်ပါးသော တရားတော်မြတ်ကို ဘုရားတပည့်တော်သည် ရိသေမြတ်နိုးလက်စုံမိုး၍ ရှိခိုးပူဇော် ဖူးမြော်မာန်လျော့ ကန်တော့ပါ၏ မြတ်စွာဘုရား။

တရားဂုဏ်တော် ၆-ပါး ရှိခိုးပြီး၏။

သံဃာ့ဂုဏ်တော် ၉-ပါး ရှိခိုး

ဘဂဝတော-မြတ်စွာဘုရား၏၊ သာဝကသံဃော-တပည့်သားအပေါင်း သံဃာတော်သည်-

- ၁။ သုပ္ပဋိပန္နော-လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟ ကင်းကြောင်း (သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာ အကျင့်ကောင်းကို) ကောင်းစွာကျင့်တော်မူသော သံဃာတော် မြတ်ပါပေတကား။
- ၂။ ဥဇုပ္ပဋိပန္နော-ကိုယ်၊ နှုတ်၊ စိတ်ထားအကောက်သုံးပါးကင်းရန် ဖြောင့်မှန်စွာကျင့်တော်မူသော သံဃာတော်မြတ်ပါပေတကား။
- ၃။ ဥာယပ္ပဋိပန္နော-ဆင်းရဲငြိမ်းရန် နိဗ္ဗာန်အလိုငှာ သင့်လျော်စွာ ကျင့်တော်မူသော သံဃာတော် မြတ်ပါပေတကား။
- ၄။ သာမိစိပ္ပဋိပန္နော-သူများက ပြုသည့်ရိသေမှုနှင့် သင့်တင့်ထိုက်တန်အောင် ကျင့်ကြံတော်မူသော သံဃာတော်မြတ်ပါပေတကား။
- ၅။ အာဟုနေယျော-အရပ်ဝေးမှသော်လည်း ဆောင်လာ၍ပေးလှူ ပူဇော်ထိုက်၊ ပေးလှူသည်

ကို ခံယူတော်မူထိုက်သော သံဃာတော် မြတ်ပါပေတကား။

၆။ ပါဟုနေယျော-ချစ်မြတ်နိုးအပ်သည့် ဧည့်သည်များအတွက် အထူးပြုပြင်ထားသော စားကောင်းသောက်ဖွယ်ကိုသော်လည်း ပေးလှူပူဇော်ထိုက်၊ ခံယူတော်မူထိုက်သော သံဃာတော် မြတ်ပါပေတကား။

၇။ ဒက္ခိဏေယျော-နောင်တမလွန်လောက၌ ကောင်းကျိုးရမည်ဟု ယုံကြည်၍ ပေးလှူသည်ကို ခံယူတော်မူထိုက်သော သံဃာတော် မြတ်ပါပေတကား။

၈။ အဉ္စလိကရဏီယော-ကောင်းကျိုးချမ်းသာ မှန်စွာရမည်ဟု ယုံကြည်မျှော်ကိုးလျက် လက်အုပ်မိုး၍ ရှိခိုးထိုက်သော သံဃာတော် မြတ်ပါပေတကား။

၉။ အနတ္တရံ ပုညက္ခေတ္တံ လောကဿ-ကောင်းမှုမျိုးကို စိုက်ပျိုးရန်အလို့ငှာ သတ္တဝါအပေါင်း၏ အကောင်းဆုံး လယ်ယာမြေ ဖြစ်တော်မူသော သံဃာတော်မြတ်ပါပေတကား။

သုပ္ပဋိပန္နအစရှိသော ဤ ၉-ပါးသော ဂုဏ်တော်တို့နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော မဂ္ဂဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ်လေးပါး၊ ဖလဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ်လေးပါးအားဖြင့် ရှစ်ပါးသော အရိယာပုဂ္ဂိုလ်အပေါင်းသံဃာတော်မြတ်ကို ဘုရားတပည့်တော်သည် ရိသေမြတ်နိုးလက်အုပ်မိုး၍ ရှိခိုးပူဇော် ဖူးမြော်မာန်လျှော့ ကန်တော့ပါ၏ မြတ်စွာဘုရား။

သံဃာ့ဂုဏ်တော် ၉-ပါးရှိခိုးပြီး၏။

ဉာဏ်စဉ် ၁၆-ပါး ဘုရားရှိခိုး

၁။ နာမရူပ ပရိစ္ဆေဒံ၊ တပ္ပစွယ် ပရိဂ္ဂဟံ။
တံ သမ္မသနံ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏဉ္စ ဘင်္ဂင်္ဂံ။

၂။ ဘယဉာဏံ အာဒိနဝ-ဉာဏဉ္စ နိဗ္ဗိဒံ အထ။
မုဉ္ဇိတုကမျတံ ပဋိ-သင်္ခါ သင်္ခါရ ပေက္ခကံ။

၃။ အနုလောမဉ္စ ဂေါတြဘုံ။ မဂ္ဂဉာဏံ ဖလံ တထာ။
ပစ္စဝေက္ခဏာ ဉာဏန္တိ၊ တိလောကမိပိ ကေနစိ။

၄။ အဒေသိယေ သာသနိကေ၊ ဉာဏိမေ သောဠသုတ္တရေ။
ဒေသေတာရံ ပဝတ္တာရံ၊ ဗုဒ္ဓံ တီဟာဒရံ နမေ။

(၁) နာမရူပ ပရိစ္ဆေဒံ-နာမ်ရုပ်တရားတို့ကို ပိုင်းခြား၍သိသော နာမရူပ ပရိစ္ဆေဉာဏ်လည်းကောင်း။

(၂) တပ္ပစွယ်ပရိဂ္ဂဟံ-ထိုနာမ်ရုပ်တို့၏ အကြောင်းတရားကို ပိုင်းခြား၍သိသော ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ် လည်းကောင်း။

(၃) တံ သမ္မသနံ-ထိုနာမ်ရုပ်တို့ကို အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တအားဖြင့် သုံးသပ်ဆင်ခြင်၍ သိမြင်သော သမ္မသနဉာဏ်လည်းကောင်း။

(၄) ဥဒယဗ္ဗယဉာဏဉ္စ-နာမ်ရုပ်တို့၏ အသစ်သစ်ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း ဖြစ်ပေါ်ပြီးလျှင် တစ်ခဏချင်း ပျက်စီးသွားခြင်းကို ရှုမြင်ထင်ထင် သိမြင်သော ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် လည်းကောင်း။

(၅) ဘင်္ဂင်္ဂံ-နာမ်ရုပ်တို့၏ ပျက်စီးခြင်းကိုသာ ရှုမှတ်ထင်ထင် သိမြင်သော ဘင်္ဂဉာဏ်လည်းကောင်း။

- (၆) ဘယဉာဏဉာဏ-နာမ်ရုပ်တို့၏ ပျက်စီးခြင်းကို သိမြင်ရသဖြင့် ကြောက်လန့်ဖွယ်ဘေးကြီး အဖြစ်ဖြင့် ထင်မြင်သော ဘယဉာဏ်လည်းကောင်း။
- (၇) အာဒိနဝဉာဏဉာဏ-နာမ်, ရုပ်, သင်္ခါရတို့၌ ကိုးကွယ်ရာမထင် အပြစ်မြင်သော အာဒိနဝ ဉာဏ်လည်းကောင်း။
- (၈) နိဗ္ဗိဒ်-နာမ်, ရုပ်, သင်္ခါရတို့၌ မပျော်မမွေ့ ငြီးငွေ့သော နိဗ္ဗိဒါဉာဏ်လည်းကောင်း။ အထ-အနက်သဘောတူသော ရှေ့ဉာဏ်သုံးခုတို့မှ တစ်ပါးအနက် သဘောတူသော နောက်ဉာဏ်သုံးခုကား။
- (၉) မုဉ္ဇိတုကမျတံ-နာမ်, ရုပ်, သင်္ခါရတို့မှ အလွန်အမင်းလွတ်မြောက် ထွက်မြောက်လိုသော မုဉ္ဇိတုကမျတံဉာဏ်လည်းကောင်း။
- (၁၀) ပဋိသင်္ခ-အလွန်အမင်းလွတ်ကင်း ထွက်မြောက်လိုလှသဖြင့် ထိုနာမ်ရုပ်နှစ်ပါးကိုပင် အနိစ္စ အစရှိသော လေးဆယ်သော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် တွင်တွင် အားထုတ်၍ အနိစ္စ, ဒုက္ခ, အနတ္တ အနေအားဖြင့် ကောင်းကောင်းကြီး ထင်မြင်သော ပဋိသင်္ခါဉာဏ်လည်း ကောင်း။
- (၁၁) သင်္ခါရပေက္ခာ-အနိစ္စ, ဒုက္ခ, အနတ္တ အနေအားဖြင့် ကောင်းကောင်းထင်မြင်၍ လွတ်မြောက်ရာ လွတ်မြောက်ကြောင်းကိုရသဖြင့် အလွန်ပြင်းထန်သောလုံ့လကိုလည်း မပြု၊ ထိုနာမ်ရုပ် သင်္ခါရတို့၌ ကြောက်လန့်ခြင်း, နှစ်သက်ခြင်း, နှစ်ပါးကိုလည်း စွန့်ပယ် ၍ သိရုံ, သိရုံသာ အညီအမျှရှုသော သင်္ခါရပေက္ခာ ဉာဏ်လည်းကောင်း။
- (၁၂) အနုလောမဉ္ဇ-အနိစ္စ, ဒုက္ခ, အနတ္တတို့တွင် တစ်ပါးပါးကို အာရုံပြု၍ ဥဒယဗ္ဗယစသော ရှေးဉာဏ်ရှစ်ပါးနှင့် နောက်မဂ္ဂသစ္စာ အားလျော်သော (ဂေါတြဘူ၏ ရှေးအခြားမဲ့၌ နှစ်ကြိမ်, သုံးကြိမ် ဖြစ်သော) အနုလောမဉ္ဇဉာဏ် လည်းကောင်း။
- (၁၃) ဂေါတြဘုံ-ပုတုဇဉ်အနွယ်ကိုဖြတ်၍ အရိယာအနွယ်ဇာတ်သို့ ရောက်စေလျက် နိဗ္ဗာန်ကိုအာရုံပြု၍ မဂ်၏ရှေးအဖို့၌ တစ်ကြိမ်မျှသာဖြစ်သော ဂေါတြဘူဉာဏ်လည်း ကောင်း။
- (၁၄) မဂ္ဂဉာဏ်-နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုလျက် သစ္စာလေးပါးကို တစ်ပြိုင်နက်သိသော မဂ် ဉာဏ်လည်းကောင်း။
- (၁၅) ဖလ-မဂ်ဉာဏ်ကဲ့သို့ပင် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုလျက်ဖြစ်သော ဖိုလ်ဉာဏ် လည်းကောင်း။
- (၁၆) တထာ-ထိုမှတစ်ပါး ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်-မဂ်, ဖိုလ်, နိဗ္ဗာန်နှင့် ပယ်ပြီးသောကိလေသာ, မပယ်ရသေးသော ကိလေသာ အားဖြင့် ဤငါးပါးသော တရားအစုတို့ကို ပြန်လှန်၍ ဆင်ခြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်လည်းကောင်း။ ဣတိ-ဤတို့၊ တိလောကမိ-ကာမ, ရူပ, အရူပဟု လောကသုံးဖြာ စကြဝဠာရှိသမျှ အနန္တမဆုံး လောကကြီးတစ်ခုလုံး၌၊ ကေနစိပိ-နတ်, လူ, ဗြဟ္မာ, သတ္တဝါ တစ်ဦးတစ်ယောက်မျှသော်လည်း၊ အဒေသိယေ- မကြားမနာကြံစည်ကာဖြင့် ယထာဘူတအမှန်အကန်ကျအောင် ဟောပြခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင် ရာကောင်းကုန်သော၊ သာသနိကေ-ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ သာသနာတော်ကြီး အတွင်း၌သာလျှင် ပေါ်လင်းဖြစ်ထွန်း နိုင်ကောင်းကုန်သော၊ ဥတ္တရေ-လောကီပညာ အရပ်ရပ်တို့ထက် ထူးကဲမြင့်မြတ်ကုန်သော၊ ဣမေသောဠသညဏေ-ဤ ၁၆-ပါးသောဉာဏ်တို့ကို၊ ဒေသေ တာရံ-မိမိကိုယ်တော်တိုင် ပိုင်ပိုင်လှလှ အမှန်အကန်သိရ၍ လှစ်ဟထုတ်ဖော် ဟောကြား တော်မူတတ် ပေထသော၊ ပဝတ္တာရံ-မိမိကိုယ်တော်တိုင် ပိုင်နိုင်ပြီးစီးဖြစ်စေ ပြီးမှ ခိုမှီး ကပ်လာ ဗြဟ္မာနတ်လူ ကျွတ်ထိုက်သူမှန်သမျှ ကလျာဏပုထုဇဉ် အရိယာ သခင်တို့၏ ကြည်လင်သော စိတ်သန္တာန်ဝယ် အဖန်ဖန်အားဖြင့် ဖြစ်ပွားစေတော်မူတတ် ပေထသော၊ ဗုဒ္ဓံ-သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ရှင် မြတ်စွာဘုရားသခင်ကို၊ အဟံ-ဘုရားတပည့် တော်သည်။

တိဟိ-ကာယညွတ်ချို၊ ဝစီမန၊ သုံးဒွါရတို့ဖြင့်၊ နမေ-နမာမိ၊ ကြည်ညိုမြတ်နိုး လက်အုပ်
မိုး၍ ရှိခိုးပါ၏ မြတ်စွာဘုရား။

ပဋိပတ္တိ ပူဇနာကာရ ဘုရားရှိခိုး

၁။ ဗုဒ္ဓေါ သော ဘဂဝါ ဗောဓာယ ဓမ္မံ ဒေသတိ။

သော ဘဂဝါ-ကျွန်ုပ်တို့အများ၏ အားထားကိုးကွယ်ရာအစစ် ဖြစ်တော်မူသော ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဗုဒ္ဓေါ သစ္စာ
လေးပါး အမှန်တရားကို ပိုင်းခြားထင်ထင် သိမြင်တော်မူပြီးသည်ဖြစ်၍၊ ဗောဓာယ-သတ္တဝါအများ ကျွန်ုပ်တို့အားလည်း
အလားတူပင် သိမြင်ကြပါစေခြင်း အကျိုးငှာ၊ ဓမ္မံ-သစ္စာလေးတန်တရားမှန်ကို၊ ဒေသေတိ-ကရုဏာရေသွား ပညာအားဖြင့်
ဟောကြားတော်မူခဲ့ပါပေ၏။ တံ ဘဂဝန္တံ-သက်တော်ထင်ရှား ထိုမြတ်စွာဘုရားသခင်ကို၊ အဟံ-အကျွန်ုပ်သည်၊ ဝန္တာမိ-
ရိုသေမြတ်နိုး လက်အုပ်မိုး၍ ရှိခိုးပူဇော်ပါ၏ အရှင်ဘုရား။

၂။ ဒန္တော သော ဘဂဝါ ဒမထာယ ဓမ္မံ ဒေသတိ။

သော ဘဂဝါ-ကျွန်ုပ်တို့အများ၏ အားထားကိုးကွယ်ရာ အစစ်ဖြစ်တော်မူသော ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဒန္တော-
မြင်ကြားတွေရာ၊ ကြံသိရာမှ၊ ကိလေသာအညစ်အကြေး ကင်းစင်ဝေးလျက် ယဉ်ကျေးတော်မူပြီးသည် ဖြစ်၍၊ ဒမထာယ-
သတ္တဝါအများ ကျွန်ုပ်တို့အားလည်း အလားတူစွာ ကိလေသာ အညစ်အကြေး ကင်းစင်ဝေးလျက် ယဉ်ကျေးကြပါစေခြင်း
အကျိုးငှာ။ ဓမ္မံ-ယဉ်ကျေးစေရန် တရားမှန်ကို၊ ဒေသေတိ-ကရုဏာရေသွား ပညာအားဖြင့် ဟောကြားတော်မူခဲ့ပါပေ၏။ တံ
ဘဂဝန္တံ-သက်တော်ထင်ရှား ထိုမြတ်စွာဘုရားသခင်ကို၊ အဟံ-အကျွန်ုပ်သည်၊ ဝန္တာမိ-ရိုသေမြတ်နိုး လက်အုပ်မိုး၍ ရှိခိုး
ပူဇော်ပါ၏ အရှင်ဘုရား။

၃။ သန္တောသော ဘဂဝါ သမထာယ ဓမ္မံ ဒေသတိ။

သောဘဂဝါ-ကျွန်ုပ်တို့အများ၏ အားထားကိုးကွယ်ရာ အစစ်ဖြစ်တော်မူသော ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ သန္တော-ရာဂ
စသား၊ အလှုပ်အရှားကင်းလျက် ငြိမ်သက် ငြိမ်းအေးတော်မူပြီးသည်ဖြစ်၍၊ သမထာယ-သတ္တဝါအများ အကျွန်ုပ်တို့အား
လည်း အလားတူစွာ ငြိမ်သက် ငြိမ်းအေးကြပါစေခြင်း အကျိုးငှာ၊ ဓမ္မံ-ငြိမ်သက်စေရန် တရားမှန်ကို၊ ဒေသေတိ ကရုဏာ
ရေသွား ပညာအားဖြင့် ဟောကြားတော်မူခဲ့ပါပေ၏။ တံ ဘဂဝန္တံ-သက်တော်ထင်ရှား ထိုမြတ်စွာဘုရားသခင်ကို၊ အဟံ-
အကျွန်ုပ်သည်၊ ဝန္တာမိ-ရိုသေမြတ်နိုးလက်အုပ်မိုး၍ ရှိခိုးပူဇော်ပါ၏ အရှင်ဘုရား။

၄။ တိဏ္ဍော သော ဘဂဝါ တရဏာယ ဓမ္မံ ဒေသတိ။

သော ဘဂဝါ-ကျွန်ုပ်တို့အများ၏ အားထားကိုးကွယ်ရာ အစစ်ဖြစ်တော်မူသော ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ တိဏ္ဍော-
ဩဇာလေးဖြာသံသရာ၏ ဟိုမှာကမ်းရောက် နိဗ္ဗာန်ပေါက်အောင် ကူးမြောက်တော်မူပြီးသည်ဖြစ်၍၊ တရဏာယ သတ္တဝါ
အများ ကျွန်ုပ်တို့အားလည်း အလားတူစွာ ကူးမြောက်ကြပါစေခြင်း အကျိုးငှာ၊ ဓမ္မံ-ကူးမြောက်စေရန် တရားမှန်ကို၊ ဒေသေတိ
-ကရုဏာရေသွား ပညာအားဖြင့် ဟောကြားတော်မူခဲ့ပါပေ၏။ တံဘဂဝန္တံ-သက်တော်ထင်ရှား ထိုမြတ်စွာဘုရားသခင်ကို၊ အဟံ-
အကျွန်ုပ်သည်၊ ဝန္တာမိ-ရိုသေမြတ်နိုးလက်အုပ်မိုး၍ ရှိခိုးပူဇော်ပါ၏ အရှင်ဘုရား။

၅။ ပရိနိဗ္ဗတော သော ဘဂဝါ ပရိနိဗ္ဗာနာယ ဓမ္မံ ဒေသတိ။

သော ဘဂဝါ-ကျွန်ုပ်တို့အများ၏ အားထားကိုးကွယ်ရာအစစ် ဖြစ်တော်မူသော ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ ပရိနိဗ္ဗတော-
ကိလေသာ ခပ်သိမ်း အလုံးစုံငြိမ်းပြီးသည်ဖြစ်၍၊ ပရိနိဗ္ဗာနာယ သတ္တဝါအများ ကျွန်ုပ်တို့အားလည်း အလားတူစွာ ကိလေသာ
ခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေခြင်း အကျိုးငှာ၊ ဓမ္မံ-ကိလေသာငြိမ်းရန် တရားမှန်ကို၊ ဒေသေတိ-ကရုဏာရေသွား ပညာအားဖြင့်
ဟောကြားတော်မူခဲ့ပါပေ၏။ တံဘဂဝန္တံ-သက်တော်ထင်ရှား ထိုမြတ်စွာဘုရားသခင်ကို၊ အဟံ-အကျွန်ုပ်သည် ဝန္တာမိ-ရိုသေ
မြတ်နိုး လက်အုပ်မိုး၍ ရှိခိုးပူဇော်ပါ၏ အရှင်ဘုရား။

သဗ္ဗာအနက် ၁၆-ချက်

ဒုက္ခသဗ္ဗာ

ပိဋနဋ္ဌ-ညှဉ်းဆဲတတ်၊ ညှဉ်းဆဲအပ်သော အနက်သဘော၊
သင်္ခတဋ္ဌ-ပြုပြင်အပ်သော အနက်သဘော၊
သန္တာပဋ္ဌ-ပူလောင်စေတတ်သော အနက်သဘော၊
ဝိပရိဏာမဋ္ဌ-ဖောက်ပြန်ပြောင်းလဲမတည်မြဲသော အနက်သဘော။

သမ္မဒယသဗ္ဗာ

အာယုဟနဋ္ဌ-ဆင်းရဲပွားအောင် အားထုတ်ခြင်း အနက်သဘော၊
နိဒါနဋ္ဌ-ဆင်းရဲဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းရင်း အနက်သဘော၊
သံယောဂဋ္ဌ-သံသရာဆင်းရဲနှင့်ယှဉ်တွဲစေသော အနက်သဘော၊
မလိဗောဋ္ဌ-နှောင့်ယှက်ပိတ်ပင်တတ်သော အနက်သဘော။

နိရောဓသဗ္ဗာ

နိဿရဏဋ္ဌ-ဆင်းရဲဒုက္ခမှ ကင်းလွတ်သော အနက်သဘော၊
ဝိဝေကဋ္ဌ-သင်္ခါရဒုက္ခ လုံးဝကင်းရှင်းဆိတ်ငြိမ်ခြင်း အနက်သဘော၊
အသင်္ခတဋ္ဌ-အကြောင်းတစ်စုံတစ်ခုက မပြုရသော အနက်သဘော၊
အမတဋ္ဌ-မတည်မပျက်ဘဲ အမြဲတည်နေသော အနက်သဘော။

မဂ္ဂသဗ္ဗာ

နိယျာနဋ္ဌ-ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်သွားတတ်၊ ထုတ်ဆောင်တတ်သော အနက်သဘော၊
ဟေတုဋ္ဌ-အကြောင်းရင်းဖြစ်သော အနက်သဘော၊
ဒဿနဋ္ဌ-နိဗ္ဗာန်အလင်းကို ဖောက်ထွင်းမြင်ကာ လေးသစ္စာကို ပိုင်နိုင်စွာ သိမြင်ခြင်း အနက်သဘော၊
အာဓိပတေယျဋ္ဌ-အကြီးအမှူးဖြစ်ခြင်း အနက်သဘော။